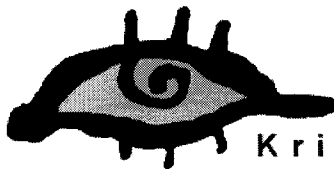
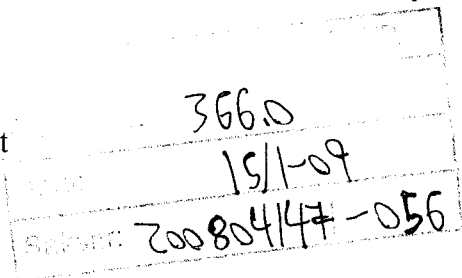

Krisesentersekretariatet
Storgata 11
0155 Oslo

Krisesenter
sekretariatet

Barne- og likestillingsdepartementet
Samlivs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036, Dep
0030 Oslo

Oslo 14.01.2009

HØRING- forslag om lovfesting av krisesentertilbudet (Ref nr. 200804147)

Krisesentersekretariatet, som er en paraplyorganisasjon for 34 av landets 51 krisesentre, takker for henvendelsen vedrørende forslag om lovfesting av krisesentertilbudet.

Vi ønsker å komme med følgende kommentarer ved å følge utformingen som departementet ønsket i høringsbrevet:

1. Beskrivelse av dagens situasjon

Krisesentersekretariatet kjenner seg igjen i beskrivelsen av dagens situasjon på krisesentrene, med de så vidt store forskjeller i tilbud og organisering som eksisterer. Dette gjelder både krisesentertilbudet samt kunnskap og tilbud i det offentlige hjelpeapparatet. Når det gjelder de store forskjellene i krisesentertilbudet, skyldes dette i vesentlig grad store forskjeller i de økonomiske betingelsene for de ulike sentrene.

Krisesentersekretariatet er kritisk til at høringen ikke har integrert et kjønnsperspektiv i utredningen, spesielt under innholdet og målgruppe i krisesentertilbudet.

2. Hva skal lovfestes og forankring av tilbudet

Krisesentrene i sin nåværende form, har vist seg å være et godt tilbud for kvinner utsatt for vold og deres barn. Vi ønsker derfor å presisere viktigheten av å videreføre denne formen. Oppstyking av tilbudet til voldsutsatte kvinner og deres barn kan føre til en forringelse av både kompetanse og det helhetlige tilbudet.

Videre mener vi at loven må legge fastere rammer for tilbudet, og ikke overlate all utforming til kommunene. Når tilbudet nå skal lovpålegges, må det være en forutsetning at tilbudet drives av fast ansatte og ikke av frivillige. Dette er ikke til hinder for at frivillige kan gi et tilbud utover det lovpålagte.

3. Kommunens ansvar og innholdet i krisesentertilbudet

Vi er langt på vei enig i forslaget til innholdet i krisesentertilbudet, men ønsker at dagens utadrettede virksomhet videreføres. Kommunen har et ansvar for å informere om sine tilbud slik som beskrevet i notatet og dette blir således ivaretatt. Det er derimot viktig at

krisesentrene fortsetter sitt arbeid når det gjelder informasjon om reaksjoner og skadevirkninger hos kvinner som har vært utsatt for vold og hos barn som er utsatt for/vitne til vold.

Til tross for 30 års arbeid viser undersøkelser at mange tror at sentrene hovedsakelig er for kvinner som har vært utsatt for grov fysisk vold. Forskning knyttet til psykisk mishandling viser at psykisk mishandling har en sterkere fryktskapende effekt enn fysisk mishandling, og gir store helseskader for de utsatte.

Vi lever i et flerkulturelt samfunn og hvert år ankommer nye mennesker til vårt land som trenger informasjon om muligheter og rettigheter og krisesentrenes tilbud.

Det er viktig at personer utsatt for overgrep får all relevant informasjon om sine rettigheter, og ikke minst at personer som ikke kan det norske språk får informasjon på sitt morsmål.

Dette vil være helt i tråd med FN's handlingsplan fra Beijing 1995 som sier:

”Skaffe kvinner som er utsatt for vold adgang til rettsmidler og rettfærdig og probat hjelp for den skade de har lidt, som fastsatt i nasjonal lov, og informere kvinner om deres rettigheter når det gjelder å søke oppreisning ad slik vei; og ”Spre informasjon om tilgjengelige hjelpetiltak for kvinner og familier som er ofre for vold”

I dette nevnes også viktigheten av at krisesentrenes paraplyorganisasjoner opprettholdes. Disse organisasjonene er viktige i informasjonsarbeidet, og som faglig utvikler av krisesenteransatte gjennom sine konferanser og møter.

I forslaget til lovutkastet § 2 er oppfølging i reetableringsfasen satt opp som et viktig punkt. Vi savner en mer konkretisert beskrivelse av hva dette innebærer. I høringsforslaget er det bare satt opp eksempler på tiltak.

Hvis fylkesmannen skal føre tilsyn med oppfyllelse av tjenesteilbudet kommunene forplikter å gi voldsutsatte ut fra lovens intensjon, anser vi det som viktig at tiltakene er konkretisert.

Krisesentersekretariatet kan heller ikke se ut fra Vista rapporten ”Oppdatering av kostnadsmodell for krisesentrene fra 4. april 2008 at kostnadene for disse tjenestene som krisesentrene skal bidra med i reetableringsfasen er beregnet. Krisesentrenes erfaringer viser at det kreves store humane ressurser til dette arbeidet.

4. Målgrupper for krisesentertilbudet

I FN's handlingsplan fra Beijing 1995 blir det klart presisert at regjeringer, inkludert lokale myndigheter, offentlige/kommunale organer, skal skaffe sikre tilfluktssteder og krisehjelp til unge piker og kvinner som er utsatt for vold, samt erkjenne og støtte krisesentre for mor og barn.

Dagens krisesentertilbud gir ikke botilbud til menn, uten to sentre som har skjermede boenheter for menn. Krisesenteret i Nord-Østerdal har siden 1993 vært det eneste senteret som har gitt tilbud til menn i samme lokaler. De har imidlertid hatt en regel som gir kvinner prioritet, som innebærer at hvis kvinnen ikke har godtatt at menn oppholder seg på senteret, har menn ikke fått bo der. Fra 1. januar 2008 har krisesenteret besluttet å stenge dørene for menn. Dette begrunnes med at de etter hvert fikk store problemer med å blande kjønn på krisesenteret. Særlig problematisk ble det for muslimske kvinner å oppholde seg sammen med ukjente menn i samme lokaler.

Forslaget fra departementet gir, med sin vage ordbruk som ”anbefaler ikke”, åpning for å samlokalisere krisesentertilbud for kvinner og menn. Vi er enige i Europarådets holdning og presiseringen fra FNs handlingsplan i dette spørsmålet og ønsker derfor at loven sier klart at tilbudene ikke skal samlokaliseres. Tilbudet til menn og kvinner må heller ikke utføres av de samme personer. Vår erfaring tilsier at terskelen i så tilfelle vil øke for mange av de kvinnelige brukerne.

Det er vår holdning at tilbudet også for øvrig skal være egne tiltak. I dette ligger at krisesentertilbudet ikke skal avlaste rus/psykiatri eller løse utfordringer med midlertidig husløse. Dette er viktig med hensyn til beboeres forståelse for hverandres situasjon, gjensidig støtte, utveksling av mestringsstrategier og av hensynet til barn.

Departementet skriver i sin innledning at man ønsker å lovpålegge et krisesentertilbud for personer utsatt for vold i nære relasjoner. Vår holdning er at krisesentrene fortsatt skal ivareta alle som er utsatt for strukturell vold i tillegg til vold i nære relasjoner, så som menneskehandel og voldtekt.

Når det gjelder ofre for menneskehandel som gruppe, anser vi disse kvinnene som utsatt for vold, og vil dermed falle inn under krisesentrenes ansvar. Dette vil også gjelde kvinner som blir utsatt for voldtekt av noen man ikke nødvendigvis vil betegne som ”nærstående person”. Siden krisesentrene skal og bør være et akutttilbud, er det viktig at det opprettes et bedre tilbud til de ofre for menneskehandel som har behov for langvarige opphold.

Når det gjelder personer uten lovlig opphold i Norge, bør de som har rett på opphold på asylmottak også ha rett til opphold på krisesenter dersom vedkommende fyller kriteriene for slik hjelp. Kvinner som fyller kriterier for å motta krisesentertilbud, må ikke tvinges til å bo på et asylmottak.

Departementet tar opp diskusjonen om menn som ansatte ved krisesentrene, med begrunnelse i at dette vil være et nyttig korrektiv til mansrollen barn kjenner fra et hjem med voldelig far. Vi ser at dette kan være et poeng hos enkelte barn. Vi vil likevel påpeke at mannlige ansatte for mange kvinner vil være et hinder for å søke hjelp. Kvinnene og barna som bor på krisesentrene er i en sårbar situasjon også i forhold til menn. Disse vil i flere sammenhenger få et slikt korrektiv gjennom kontakt med andre instanser. Dersom det skal åpnes for mannlige ansatte bør dette avgrensnes til arbeidet med barn utenfor botilbudet, da fortrinnsvis sammen med kvinnelige ansatte inntil tillit er etablert.

Departementet påpeker at det ikke bør gis adgang til at en kommune nekter hjelp ved å henvise en person til sin bostedskommune. Dette er et viktig poeng vi ønsker å understreke. Slik praksis er i dag, ser flere kommuner bort fra Sosialtjenesteloven § 10-1 og gir bistand til de kvinnene som er folkeregistrert i sin kommune. Dersom denne praksisen endres, vil det bli et stort økonomisk press på krisesentrenes vertskommuner. Som departementet helt riktig beskriver, vil mange av beboerne ha behov for økonomisk støtte i akuttfasen. Departementet bør derfor gi ekstra tilskudd til krisesentrenes vertskommuner for å møte dette. Kommuner som deltar i samarbeidet om krisesentret bør bli pålagt å følge opp egne innbyggere. Voldsutsatte personer må sikres rett til å søke krisesentertilbud uavhengig av både hjemkommune og oppholdskommune.

5. Kvaliteten i tilbudet og tilrettelegging for ulike brukergrupper

Departementet ønsker innspill til hva kommunen og de ulike instanser kan bidra med for å ivareta barn. Vår holdning til dette spørsmålet er at kompetansen om vold og overgrep og konsekvensene at dette må økes i alle instanser i hjelpeapparatet som skal ivareta barnas behov. Dette gjelder også forståelsen for kvinnenens situasjon.

Videre mener vi det er viktig at det på krisesenteret legges opp til at mødre og barn får gode opplevelser sammen. Det er også viktig at mors foreldreautoritet ikke svekkes ved at krisesentrene tar over ansvaret for barna. Dette utelukker selvsagt ikke avlastning når det er behov for dette. Det er et mål for oss at mor og barn skal ha tillit og være trygge på hverandre når oppholdet er over.

Når det gjelder kompetansen i krisesentertilbudet, er vi enige i at kunnskap om å møte mennesker i krise er helt nødvendig. Det samme gjelder kunnskap om eksisterende hjelpetiltak og deres tilbud og begrensninger samt samarbeidskompetanse og ikke minst personlig egnethet slik som beskrevet. Det bør også være et viktig tema ved rekruttering hvilke motiver søkere har for å jobbe på feltet.

Etter vår erfaring vil det være viktig at daglige ledere har kompetanse innen lederskap – økonomi, personal, administrasjon. Dette viser seg å være svært viktig kompetanse, det sikrer en profesjonell ivaretagelse av viktige områder som personalansvar, budsjetter, internkontroll, sikkerhetsrutiner og andre rutiner samt etterlevelse av lover og avtaleverk som regulerer arbeidsliv og andre aspekter ved virksomheten.

Det bør settes i gang eget opplæringsprogram spesielt for ansatte i krisesentertilbud. Dette fordi ingen eksisterende fagutdanning gir kompetanse på alle de områder som er nødvendige for det tilbudet som skal gis. Det vil også være galt å legge slik opplæring til en spesiell eksisterende fagutdanning, da det vil gi et for smalt rekrutteringspotensiale. I et slikt opplæringsprogram er det spesielt viktig å legge inn den kunnskap som allerede fins i de eksisterende krisesentrene, og som er bygget på 30 års erfaring.

Vi ser at deler av befolkningen har opptil 8 timer reise til nærmeste krisesenter. Man antar at nærhet til krisesenteret er en viktig faktor for å ta kontakt. I områder med lav dekningsgrad eller store avstander, ser vi for oss en ordning med satellitt -leiligheter underlagt et større krisesenter. Det bør også legges til rette for at de som har behov for transport til et krisesenter får dette. Det er viktig at det ikke er praktiske og økonomiske hindringer i veien for å søke hjelp.

6. Samordning av tjenester

Vi ser et behov for en samordning av tjenester. Ordningen med individuell plan tror vi vil styrke særlig unge som utsettes for tvangsgifte og kvinner som ikke er etnisk norske og som har bodd kort tid i landet, samt kvinner som må leve på kodet adresse.

Kommunene bør pålegges å utarbeide handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Det er viktig at kommunene får ansvaret for samordning av tjenester. De bør ha et ansvar for at nødvendige tjenester bygges opp og tilføres kompetanse på området.

7. Taushetsplikt og opplysningsplikt

Dette er et punkt vi gir vår fulle tilslutning.

8. Politiattest

Dette er et punkt vi gir vår fulle tilslutning.

9. Internkontroll og kommunalt tilsyn

Vi ser positivt på at kommunen fører tilsyn med krisesentertilbudet. Dette tror vi vil gi en bedre samordning av tjenestetilbudet, et større fokus på problematikken lokalt og en god forankring i kommunene.

10. Statlig tilsyn

Vi imøteser forslaget om statlig tilsyn. Dette vil sikre tilbudet for våre brukere og kan eventuelt være en nyttig korrektur for kommuner og eksisterende krisesentre.

11. Forholdet til Svalbard

Loven må gjøres gjeldende også på Svalbard. Det er all grunn til å tro at behovet for et krisesentertilbud også finnes på Svalbard som ellers i verden. I tillegg er beboere på Svalbard i en spesiell situasjon ved at de har et lite og forholdsvis isolert samfunn hvor svært mange av beboerne mangler sine vanlige nettverk, så som storfamilie.

12. Økonomiske og administrative konsekvenser

Mange krisesentre har, til tross for 30 års drift, erfart at flere kommuner ikke erkjenner at menns vold og overgrep mot kvinner og er et stort samfunnsproblem. Vi har også erfart gjennom at enkelte kommuner mener at krisesentertilbudet kan drives med svært knappe ressurser og frivillige medarbeidere. Andre kommuner har i større grad sett viktigheten av et godt organisert krisesenter med fast ansatte med god kompetanse på tematikken, og har i samme tidsperiode øket krisesenterbudsjettene.

I tillegg har mangelen på formalisert minstestandard på tilbudet ført til variasjon mellom ulike typer sentre når det gjelder både organiseringen av virksomheten, finansieringsgrunnlaget og innholdet, samt innholdet på de tjenester som tilbys.

Til tross for regjeringens intensjon om et helhetlig og kvalitetsmessig godt krisesentertilbud gjennom et lovpålegg, har vi ingen tro på at kommunene vil klare denne oppgaven med den stramme økonomien mange kommuner har i dag. Vår frykt ved at finansieringen skal inn i kommunenes rammetilskudd er at variasjonene og kvaliteten på tilbudet vil bli større.

Det er derfor ikke ønskelig fra vår side med omlegging av finansieringsordningen på dette tidspunkt. Vi mener det er mer hensiktsmessig å se på dette etter en evaluering av lovpålegget. En evaluering vil da kunne vise til at kommunene har vært sitt ansvar bevisst, og at de store variasjonene vi finner i dag er utjevnet både når det gjelder økonomi, bygningsmessig standard og innhold i tilbudet. Vi mener derfor at eventuell omlegging først bør skje når ting er mer på plass. Det vil innebære at kommunen fortsatt må sende søknad og rapportere til statlig myndighet. I det at departementet gir kommunene tilsynsmyndighet og de pålegg det her er lagt opp til, vil dette gi nødvendig forankring lokalt. Vi vil derfor be om at 20-80 finansieringen opprettholdes. Dette mener vi gir større sannsynlighet for at tiltakene prioriteres.

En svakhet med utredningen over de økonomiske konsekvenser nå som forslaget om en kommunal plikt til å sørge for et krisesentertilbud til begge kjønn, er at det ikke er kostnadsberegnet opprettelse av egne krisesentre for menn. Hvis vi anslår at det minst må opprettes et krisesenter for menn i hvert fylke i Norge, vil kostnadene til bolig, bemanning og drift overstige det beløpet departementet anslår.

Krisesentersekretariatet er derfor av den oppfatningen at anslaget i økte drift- og investeringsutgifter er alt for lavt.

13. Øvrige merknader

Som nevnt i punkt 3, er vi opptatt av framtiden til vår paraplyorganisasjon. Alle medlemmer betaler for sitt medlemskap, noe vi mener er vel anvendte penger. Vi er bekymret for at ikke alle kommunene ser den samme verdien i dette medlemskapet.

Krisesentersekretariatet anser det som særdeles viktig med vårt kvinnepolitiske engasjement og det utadrettede informasjonsarbeidet. Takket være krisesentrene og deres organisasjon har problemstillinger blitt reist og debattert. Det vil være praktisk umulig å holde fanene så høyt uten en koordinerende organisasjon. Det er også viktig for oss som ansatte å ha et faglig treffpunkt og utveksling av erfaring. Vår organisasjon har vært et viktig organ for søking av prosjekter som for eksempel ROSA, også større gaver og priser er gitt organisasjonen.

Vår bekymring er at det kvinnepolitiske arbeidet vil utvannes og forsvinne, noe vi mener over tid gir et dårligere tilbud til våre brukere. Man faller fort inn i tanken om institusjon, noe som er kjent for de fleste og dermed en komfortabel tanke. Krisesentersekretariatet vil være en viktig bidragsyter til at så ikke skjer. Vi er av den oppfatning av at krisesentrene skal være noe annet enn en institusjon slik vi kjenner den. Vi ønsker at krisesentrene skal være et midlertidig hjem der du selv får ta viktige beslutninger på vegne av deg selv og dine barn, et tilbud om hjelp til selvhjelp og supplement til det øvrige hjelpeapparatet. Det er etter vår oppfatning det eneste rette for at kvinner skal kunne ta kontroll over eget liv og situasjon. Målet må tross alt være å støtte kvinnene slik at de blir bedre rustet til å møte de utfordringer som vil komme etter at oppholdet på krisesenteret er over.

Vi mener at tilslutning til en paraplyorganisasjon skal komme inn som en anbefaling i forarbeidene til loven.

Vennlig hilsen
Daglig leder Tove Smaadahl

